

ARKEOLOGIA
Turun yliopisto

VUOSIKERTOMUS 2022

Sisällysluettelo

Professorin tervehdys	1
Oppiaine henkilöinä	2
Geotalo	4
Opintojen rakenne	6
Opinnäytteet	9
Oppiaineen kenttätutkimuksia	13
Tutkimushankkeet	18
Apurahat	20
Julkaisut	23
Ulkomaanmatkat	45
Vuosikalenteri	51
Arkeologian yhdistys Vare	76
Kotimaisia yhteistyötahoja	78

Toimitus: Eeva Kondelin

Taitto: Eeva Kondelin

Kannen kuva: Turun Koroistenniemeltä löytynyt liitupiippu, Janne Harjula

Takakannen kartta: Joonas Kinnunen

Professorin tervehdys

Vuoden 2022 aikana palattiin COVID-19-pandemiasta vähitellen ja varovaisesti kohti normaaleiksi katsottavia aikoja. Kevään varovainen optimismi muuttui kesällä yhä lupaavammaksi kehitykseksi. Enää ei tullut ikäviä käännteitä, jotka olisivat vaikuttaneet opetukseen, ja syksyn alussa Turun yliopistossa voitiin palata lähes kokonaan lähiopetukseen. Vielä keväällä Geotalon käytävät olivat hiljaisia, mutta syyskuussa opiskelijat olivat palanneet kampukselle. Uudet fuksit pääsivät aloittamaan peruskurssinsa pääkampuksen isoissa saleissa. Esitelmiä voitiin jälleen pitää zoomin sijaan saleissa. Koronan vuoksi siirtyneiden konferenssien ja seminaarien ruuhka täytti syksyllä monen kalenterin. Arkistot ja kokoelmatkin alkoivat yhä enemmän avautua.

Pandemian vaikutus näkyi viiveellä vielä opinnäytteiden valmistumisessa. Vuoden aikana graduja valmistui neljä, väitöksiä ei ollut lainkaan. Tilanne ei ole huolestuttava, sillä vuoden 2023 näkymät ovat niin lupaavat, että onnitelukkiiin oli syytä varautua uuden vuoden budjettia suunniteltaessa.

Suuri muutos oli, kun arkeologian professori Visa Immonen siirtyi helmikuussa professoriksi Bergenin yliopistoon. Visalle kiitos vuosista Turussa sekä onnea uusien haasteiden ja mahdollisuuksien parissa. Visan siirryttyä Bergenin isoon arkeologiyhteisöön ja valtaviin keskiaikaisten kokoelmien ääreen allekirjoittanut löysi itsensä maaliskuun alussa yllättäen Geotalosta ja Turun arkeologien keskeltä. Turkuun oli mukava tulla.

Elokuussa oli tuttuun tapaan Juha Ruohosen johdolla opetuskaivaus Liedon Pettisissä, jossa kolmen viikon ajan paljastui rautakauden saloja ja yllätyksiä lähes päivittäin. Pettinen tarjoaa jälleen esimerkin siitä, kuinka useana vuonna toteutettu pitkäjänteinen ja systemaattinen kenttätöyöhanke voi tuottaa merkittäviä tuloksia. Kesäkuussa oppiaine osallistui Hangö Sommarunin ja Länsi-Uudenmaan museon kanssa Raaseporin linnalla harrastajille järjestetyille kaivauskursseille, joiden myötä oli mahdollista tutkia linnaa ja sen ympäristöä. Syksyllä käytiin Henrik Asplundin johdolla inventoimassa kivikautta eksoottisessa saaristoympäristössä. Juha Ruohosen Aurajokivarren Haagasta löytämä pronssikautinen röykkiö osoitti puolestaan, miksi inventointeja kannattaa päivittää. Sopivasti ajoitetun tiedotuksen myötä tämä röykkiö ylitti jopa kansainvälisen uutiskynnyksen.

Georg Haggrén
Arkeologian professori (ma)

Oppiaine henkilöinä

FT Georg Haggren
Professori (ma.)
georg.haggren@utu.fi
+358 29 450 2624
+358 50 322 7136

FT, Dosentti Henrik Asplund
Yliopistotutkija
asplund@utu.fi
+358 29 450 2996
+358 50 566 7916

FT, Dosentti Janne Harjula
Yliopisto-opettaja
janhar@utu.fi
+358 29 450 2997
+358 50 528 8784

FM Juha Ruuhonen
Yliopisto-opettaja
jukaru@utu.fi
+358 29 450 2680
+358 50 449 5231

Marja Maula
Lähipalvelut, palvelusihteeri
marja.maula@utu.fi
+358 29 450 3597
+358 50 416 0987

Affilioituneet

FT, Dosentti Auli Bläuer (Akatemiatutkija, Luonnonvarakeskus)
FM Annukka Debenjak-Ijäs (projektitutkija, 3D-hanke)
FT Sonja Hukantaival (Postdoc-tutkija)
Ph.D. Georges Kazan (Kollegiumtutkija)
FT Satu Koivisto (Akatemian tutkijatohtori)
FM Anne-Mari Liira (osteoarkeologi)
FT, Dosentti Liisa Seppänen (vastuullinen tutkija, CaJu-projekti)
FM Ulnor Uotila (projektitutkija, CSCC)
Fil. yo. Eeva Kondelin (harjoittelija)

Tohtorikoulutettavat

Ilari Aalto, Aki Arponen, Eeva Jonsson, Riku Kauhanen, Jussi Kinnunen, Joonas Kinnunen, Kim Krappala, Jenni Lucenius, Nina Manninen, Ville Mantere, Jussi Moisio, Timo Muhonen, Jani Oravisjärvi, Sofia Paasikivi, Hanna-Maria Pellinen, Mirva Pääkkönen, Juha Ruohonen, Mika Sarkkinen, Jasse Tiilikkala, Ulnor Uotila

Dosentit

Teija Alenius, Henrik Asplund, Auli Bläuer, David Gaimster, Janne Harjula, Markus Hiekkänen, Visa Immonen, Satu Koivisto, Jukka Luoto, Heli Maijanen, Mikael A. Manninen, Heikki Matiskainen, Milton Nuñez, Markku J. Oinonen, Liisa Seppänen, John Schofield, Tuukka Talvio, Hannu Takala, Kari Uotila, Anna Wessman

Emeritusprofessorit

Jussi-Pekka Taavitsainen

Geotalo

Hämeenkadun ja Akatemiankadun kulmassa sijaitseva, keltaiseksi rapattu Geotalo pitää sisällään arkeologian oppiaineen tilat. Vuonna 1950 valmistunut rakennus, toiselta nimeltään Chemicum, on Erik Bryggmanin suunnittelema ja piti ennen sisällään Åbo Akademin kemianlaitoksen. Arkeologian oppiaine muutti rakennukseen elokuussa 2016 sen peruskorjauksen valmistuttua. Oppiaineen opetus-, tutkimus-, kokoelma- ja arkistotilat sijaitsevat Geotalon ensimmäisessä kerroksessa. Rakennuksen toinen ja kolmas kerros ovat kotipaikkana Turun yliopiston ja Åbo Akademin geologian oppiaineille ja sisältävät muun muassa tilat laboratoriotyöskentelyyn. Lisäksi yhteisiä varasto- ja tutkimustiloja löytyy kellarista ja ylemmistä kerroksista. Fyysinen läheisyys mahdollistaa myös tieteidenvälisen yhteistyön ja geologeilta löytyvätkin laitteet esimerkiksi ohuthietutkimukseen ja XRF-analyysiin.

Geotalo Hämeenkadun yli nähtynä. Kuva: Juha Ruohonen

Arkeologian oppiaineelta löytyvät tarvittavat välineet myös kenttätutkimuksiin, lapioista laserkeilaimen. Lisäksi käytössä on tarkempia instrumentteja löytöjen tutkimiseen sekä useita ohjelmia mittaustulosten käsittelyyn ja analysointiin.

Porfyryri-iskos Paraisten (ent. Korppoon) Rauvaisten kivi-kautiselta asuinpaikalta. Kuva: Henrik Asplund.

Geotaloon sijoittuu myös Turun yliopiston arkeologinen (TYA) kokoelma. Kokoelmavarastossa säilytetään yliopiston arkeologisten tutkimusten myötä kerättyä aineistoa. Vuonna 2022 löytönumeroiden (alanimeroitten) määrä oli noin 94 500. Osa esineistä on esillä vitriineissä.

Vuonna 2022 kokoelma karttui seitsemällä pää-numerolla. Osa on rautakauden tutkimuksiin liittyviä aineistoja, kuten Liedon Pettisten opetuskaivauksen löydöt (TYA 985). Kirjo on kuitenkin laaja; Kenttätyökurssi 2 yhteydessä talteen otetut Paraisten (ent. Korppoon) Rauvaisten löydöt (TYA 983:1–33) ovat kivi-kautisia, Tammelan Portaan Kappelinpellon tutkimushankkeen löydöt (TYA 989:1–5) pääosin uudelta ajalta.

Tammelan Portaan Kappelinpellon tutkimuksissa löytynyt 1600-luvun raha löytäjän kädessä. Kuva: Hanna-Maria Pellinen.

Opintojen rakenne

Arkeologian opinnot koostuvat **kandidaatintutkintoon** kuuluvista perus- ja aineopinnoista sekä **maisterintutkintoon** kuuluvista syventävistä opinnoista. Kandidaatintutkinto on laajuudeltaan 180 opintopistettä, joista arkeologian ja historia-aineiden yhteisiä perusopintoja on 25 op ja pääaineen aineopintoja 70 op. Lisäksi tutkintoon kuuluu 110 op muita opintoja, joista 15 op koostuu kieli- ja viestintäopinnoista ja loput vapaavalintaisista opinnoista. Maisterintutkintoon kuuluu 80 op pääaineen syventäviä opintoja ja 40 op muita opintoja.

Arkeologian ja historian perusopinnot, 25 op

Historia ja arkeologia tieteenaloina, 5 op

Historian ja arkeologian taidot, 5 op

Aikakaudet, 15 op

 Esihistoriasta keskiajan loppuun, 5 op (*GH*)

 Varhaismoderni aika, 5 op

 Moderni aika, 5 op

+

Arkeologian aineopinnot, 70 op

Arkeologian metodikurssit, 20 op

 Esineet ja kiinteät muinaisjännökset, 5 op (*JH*)

 Arkeologian metodit ja aineistot, 5 op (*JH*)

Arkeologian valinnaiset opinnot, 10 op

Arkeologinen näkökulma menneisyyteen, 10 op

 Suomen esihistoria, 5 op (*JH*)

 Historiallisen ajan arkeologia, 5 op (*JH*)

Arkeologian temaattiset opinnot, 30 op

 Kenttätyökurssi 1, 5 op (*HA*)

 Kenttätyökurssi 2, 5 op (*HA*)

Opetuskaivaus ja inventointi, 5 op (*JR*)
 Jälkityökurssi, 5 op (*HA*)
 Valinnaiset moduuliopinnot, 10 op
 Arkeologian kandidaattiseminaari, 10 op
 Arkeologian kandidaattiseminaari ja tutkielma, 10 op (*JR*)

+

Kieli- ja viestintäopinnot, 15 op

Suomen kielen kirjallinen viestintä, humanistinen tiedekunta, 2 op
 Asiantuntijan vuorovaikutusosaaminen, humanistinen tiedekunta, 2 op
 Suomen kielen kirjoittamisen ohjaus, humanistinen tiedekunta, 1 op
 Ruotsin kieli: Humanistinen tiedekunta, kirjallinen taito, 3 op
 Ruotsin kieli: Humanistinen tiedekunta, suullinen taito, 2 op
 English: Academic and Professional Skills for Humanities I, 3 op
 English: Academic and Professional Skills for Humanities II, 2 op

+

Sivuaineopinnot ja muut opinnot, 25-70 op

= **Humanististen tieteiden kandidaatti**

Arkeologian syventävät opinnot 80-120 op

Arkeologisen ajattelun syventäminen, 5 op (*GH*)
 Valinnaiset arkeologian teoria- ja menetelmäopinnot, 5-15 op
 Kenttätöprojekti, 5 op (*HA, JR*)
 Työharjoittelu, 5 op
 Esihistorian ja historiallisen ajan opinnot, 5-10 op (*GH*)
 Tutkielmaopinnot, 50 op
 Pro gradu –tutkielma, 40 op (*GH*)
 Maisteriseminaari, 10 op (*GH*)

+

Sivuaineopinnot ja muut opinnot, 0-40 op

= Filosofian maisteri

Arkeologian vastuuopettajat nimikirjaimilla GH= Georg Haggren, HA= Henrik Asplund, JH= Janne Harjula, JR= Juha Ruohonen

Tohtorin tutkintoon johtaviin jatko-opintoihin kuuluu 200 opintopisteen laajuinen väitöskirja sekä 40-60 op:n laajuiset muut opinnot. Historian, kulttuurin ja taiteiden tutki-muksen laitoksella tohtori-koulutusta koordinoi tohtoriohjelma Juno.

Arkeologian jatko-opinnot, 240 op

(tiedekunnan mallin mukaisesti)

Humanistisen tiedekunnan yhteiset tohtoriopinnot, 3 op

Perehtyminen jatko-opiskeluun, 1 op

Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö, 2 op

Arkeologian tutkijaseminaari, 8-10 op

Teoreettis-metodologiset ja oppihistorian opinnot, 8-10 op

Tieteellinen kirjoittaminen ja esitelmät, 5-15 op

Asiantuntijuus yhteiskunnassa, 5-10 op

Opetustaidot, 0-10 op

Valinnaiset opinnot, 0-10 op

Väitöskirja, 200 op

= Filosofian tohtori

Avoimen yliopiston opiskelijat voivat suorittaa arkeologian ja historian perusopinnot osallistuen samoille kursseille tutkinto-opiskelijoiden kanssa. Avoimen yliopiston historia-aineiden vastuhenkilö on Anu Laukkanen. Myös arkeologian aineopinnot ovat tarjolla avoimen yliopiston kautta, lukuun ottamatta vain pääaineopiskelijoille suunnattuja kenttätyökurssi 2:sta ja kandidaattiseminaaria.

Arkeologiaan voi suorittaa myös **verkko-opintoja**, sillä oppiaine on osa Humanistista valtakunnallista verkko-opetushanketta. Hankkeen alla on lukuisia verkkokursseja, joiden korvaavuudesta arkeologian opintoihin sovitaan etukäteen yliopisto-opettaja Janne Harjulan kanssa.

Opinnäytteet

Pro gradu -tutkielmat

Pinja Tervonen

3D-mallintaminen kulttuurihistoriallisten museoiden toiminnan tukena.
Helmikuu. 76 s.

Tutkimus käsittelee museoesineiden 3D-mallien hyödyntämistapoja kulttuurihistoriallisissa museoissa. Tutkimuksen aineisto koostuu tieteellisistä artikkeleista, joissa esitellään 3D-mallintamista sisältäviä tutkimuksia ja projekteja. Aineiston avulla tarkastellaan kulttuurihistoriallisten museoiden tapoja hyödyntää 3D-teknologiaa museoiden eri osa-alueilla. Vaikka 3D-teknologian käytön tulee olla harkittua, sen sisällyttäminen osaksi museoiden arkipäivää auttaa museoita toteuttamaan tehtävänsä nykyaikaisten standardien mukaisesti, edistään varsinkin saavutettavuutta, tutkimusta, tiedon saatavuutta ja kulttuuriperinnön säilyttämistä.

Jere Leppänen

Metallinilmaisinelöydöt rautakautisen toiminnan lähdeaineistona:
Paikkatiedon ja löytökoostumuksen analyysi läntisessä Varsinais-Suomessa. Huhtikuu. 105 s. + 59 liites.

Tutkielman aiheena on metallinilmaisinharrastuksen tuottaman löytöaineiston edustavuus suhteessa rautakautisen asutuksen kronologiaan. Aineistona ovat Varsinais-Suomessa löytyneet rautakautiset muinaisjäännökset ja vuosina 2009–2021 löytyneet metallinilmaisinkohteet. Analyysin perusteella metallinilmaisinkohteet ovat pääosin merovingiajalle ajoittuvia asuinpaikkoja, joita on löytynyt aikaisempaa laajemmalla alueella. Tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että käsityksemme rautakautisen asutuksen laajuudesta ovat perustuneet puutteelliseen tutkimustilanteeseen. Aineisto korostaa peltoalueilla sijaitsevan arkeologisen aineiston tutkimuksellista potentiaalia, jota ei tule tutkimuksissa sivuuttaa.

Helen Mettälä

Tahallista vai tahatonta? Luvattomat kajoamiset kiinteisiin muinaisjäännöksiin vuosina 2010-2019 Pirkanmaalla. Toukokuu. 85 s. + 5 liites.

Tutkimus käsittelee kiinteisiin muinaisjäännöksiin kohdistuneita luvattomia kajoamistapauksia vuosien 2010–2019 aikana Pirkanmaan alueella. Tutkimusaineistosta ilmeni aikavälillä tapahtuneen 29 luvattonta kajoamista. Kajoamiset ovat tapahtuneet maan- ja metsänkäyttöhankeissa sekä metallinetsinnän ja muun ihmistoiminnan seurauksena. Tutkimuksessa pyritään tapaustutkimuksen keinoin selvittämään, miksi luvattomia kajoamisia tapahtuu ja kuinka niitä voitaisiin estää. Lisäksi nostetaan esille kajoamistapauksiin liittyvää problematiikkaa. Tutkimus osoittaa, että luvattomat kajoamiset johtuvat usein tiedon puutteesta tai väärinkäsityksistä. Luvattomia kajoamisia voitaisiin ennaltaehkäistä etenkin tietoisuutta lisäämällä sekä tiedonkulkua tehostamalla.

Johannes Hannuniemi

Ihmistoiminnan ja luonnonolosuhteiden kehitys Humppilan Rautajärvellä. Heinäkuu. 39 s. + 1 liites.

Tutkimuksen kohde on Kanta-Hämeessä sijaitseva Humppilan Rautajärven alue. Umpeenkasvaneen Rautajärven rannoilta on tehty paljon arkeologisia löytöjä. Tutkimuksen aineistona käytettiin Rautajärven keskeltä otettuja sedimenttikairanäytteitä. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, voiko geologisin menetelmin saatuja tuloksia hyödyntää Rautajärven ihmistoiminnan ja luonnonolojen kehityksen ymmärtämisessä. Käsi-XRF:llä tehty geokemiallinen analyysi on tutkimuksen päämenetelmä. Geokemiallisen analyysin tuloksia arvioitiin ja vertailtiin Suomen järvisedimenttien keskimääräisiin alkuainepitoisuuksiin. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että maaperänäytteet olisi hyvä ottaa tämänkaltaisissa tutkimuksissa arkeologisten kohteiden läheltä, kun tehdään geokemiallista tutkimusta. Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää vuonna 2019 Turun yliopistossa aloitetuissa Järvensuon kivikautisen järviasuinpaikan monitieteisissä tutkimuksissa.

Kandidaatintutkielmat

Karl-Valter Aspö

Käsityökokeita kupariseoksilla. Maskun Humikkalan haudan 15 korumetallien koostumus ja työstäminen

Niko Järvinen

Kadulta ja kouruista killinkejä. Tornion Keskikadun kesän 2021 arkeologisten tutkimusten rahalöydöt konteksteissaan.

Eeva Kondelin

Tuohta, luita ja tuluksia. Kolmen rautakautisen taikapussin vertailua toisiinsa ja historiallisiin vastineisiin

Aura Peltoniemi

Ilmastokatastrofi, Järnvikin keramiikka ja alkuperäisasutus? Pohjan Järnvikin Kohagenin muinaisjäännöskohteen tulkinnat ja nykytilanne

Kenttätutkimuksia

Opetuskaivaukset

Vuoden 2022 opetuskaivaukset järjestettiin kolmen viikon aikana elosyyskuussa Liedon Pettisissä. Alkujaan metallinilmaisinharrastajien löytämällä kohteella aloitettiin kaivaukset vuonna 2019 ja niitä jatkettiin 2021. Paikalta on saatu esille laaja rautakautinen polttokalmistokokonaisuus erilaisine kalmistumuotoineen. Vuonna 2022 etsittiin polttokenttäkalmiston rajoja mäen lakialueen lähellä sekä avattiin tasokaivausalue alemmalle terassille aiemmin todetun kalmistoalueen laajuuden selvittämiseksi. Mäkialueelle kaivettiin myös monia koekuoppia kalmiston laajuuden selvittämiseksi. Kalmistoalue osoittautui jälleen kerran oletettua laajemmaksi ja perustamisajankohdaltaan oletettua vanhemmaksi. Löytö-aineisto oli runsas koostuen nuoremman roomalaisajan tai kansainvaellusajan alun

Opiskelijat kaivaustöissä opetuskaivauksella Liedon Pettisissä. Kuva: Juha Ruohonen.

esineistöstä viikinki-aikaiseen materiaaliin.

Kalmistolöydöistä mainittakoon mm. keramiikkaa 1997 kpl, palanutta luuta 3908 kpl, savikuonaa 4 kpl, lasihelmiä 9 kpl, keihäänkärkiä 3 kpl, niittinauloja 50 kpl, karhunhammasriipus, rautaveitsiä 5 kpl, rannerenkaan kappale,

hevosenkenkäsolki, kaarisolki, punnus ja

tulusrauta. Kenttätöopetuksesta vastasi yliopisto-opettaja Juha Ruohonen ja dokumentoimisesta kenttätöharjoittelija Taneli Leinonen. Eeva Kondelin teki alueella Kenttätöprojekti-kurssin suorituksen koekuoppittamalla mäkeä. Kurssille osallistui yhdeksän arkeologian pää- ja sivuaineopiskelijaa.

Kenttätyökurssi 2

Arkeologian aineopintojen Kenttätyökurssi 2 (5 op) harjoitteli useammassa kohteessa. Mittalaitteisiin, kartoitukseen ja dokumentointiin perehdyttiin jo vanhastaan tutuilla muinaisjäännösalueilla Yliopistonmäellä,

Liedon Pettisissä ja Kaarinan Muikunvuorella. Lisäksi tehtiin pieni-muotoinen tutkimus Paraisten (ent. Korppoon) Rauvaisten kivi-kautisella asuinpaikalla, jossa tavoitteena oli kohteen kartoitus sekä näytteenotto mahdollista luonnon-

Mittausharjoituksilla Liedon Pettisissä. Kuva: Henrik Asplund.

tieteellistä ajoitusta varten. Varsinaisen kaivamisen osalta tutkimus kohdistui ylösalaisin olevan puun juurakkoon, jossa oli havaittu mahdollisesti palaneita kiviä. Tutkimus vahvisti tämän eli paikalla on

Kaivaminen käynnissä Paraisten (ent. Korppoon) Rauvaisten kivi-kautisella asuinpaikalla. Kuva: Henrik Asplund.

mitä todennäköisimmin sijainnut kivi-kautinen tulisija. Kaivauksessa sekä ympäristön tarkastuksissa löytyi kvartsi- ja kivilaji-iskoksia sekä yksi pieni saviastian pala. Lisäksi otettiin maanäytteitä tarkempia tutkimuksia varten. Löydöt täydentävät kuvaa kivi-kautisesta

asuinpaikasta, joka sijaintikorkeutensa perusteella ajoittuu myöhäisneoliittiseen aikaan.

Inventointikurssi

Vuoden 2022 inventointikurssi järjestettiin syksyn aikana edellisvuosien tapaan niin, että kurssin aluksi pidettiin kaksi luentoa, joissa esiteltiin yleisimpiä inventointimenetelmiä ja inventoinnissa käytettäviä kenttätövälineitä sekä jaettiin aiheeseen liittyvää oheismateriaalia. Kurssin kenttätöharjoitukset järjestettiin loka- ja marraskuussa Salon Veitakkalassa ja Lopella sekä Kaarinan Ravattulassa sekä Turun Haagassa. Salossa Uskelanjokeen viettävillä pelloilla harjoiteltiin sekä järjestelmällistä pintapöimintää että metallinilmaisprospektointia rautakautista asuinpaikkaa etsien ja kartoittaen. Mukana oli myös metallinilmaisinharrastajia. Ravattulassa ja Haagassa tutustuttiin eriaikaisiin muinaisjäänöksiin niitä mitaten ja dokumentoiden. Haagassa tutustuttiin maanäytekairan käyttöön ja kaivettiin koekuoppia sekä -pistoja. Kurssin aikana dokumentoitiin aiemmin tuntematon pronssikautinen hautaröykkiö. Kurssille osallistui yhdeksän arkeologian pää- ja sivuaineopiskelijaa.

Pintapöimintää pellolla Salossa. Kuva: Juha Ruohonen.

Kaivauksia Raaseporin linnalla

Kesäkuussa 2022 Turun yliopiston arkeologian oppiaine kaivoi yhdessä Hangö Sommarunin, Länsi-Uudenmaan museon ja Helsingin yliopiston kanssa Raaseporin linnassa. Se oli keskiajalla Länsi-Uudenmaan hallinnollinen, taloudellinen ja sotilaallinen keskus, joka hylättiin 1550-luvun lopussa.

Kesän 2022 löydöistä näyttävimpiä oli pienikokoinen sakkinaappula, luultavasti kuningas. Kuva: Georg Haggrén.

Kesän 2022 kaivaus oli vuonna 2014 aloitetun tutkimusohjelman viimeinen kenttätyökausi. Ensimmäisinä vuosina tutkimukset keskittyivät linnan itäpuolelle ns. Slottsmalmenin alueelle, mutta vuosina 2020–2022 ne ovat painottuneet erityisesti esilinnoihin. Käytännössä tutkimukset ovat mahdollistaneet Hangö Sommarunin arkeologiset kenttätyökurssit. Juhannuksen alusviikolla järjestettiin lisäksi arkeologinen kenttätyökurssi näkövammaisille yhdessä Svenska Synskadade i Västnyland r.f. -yhdistyksen kanssa. Vuonna 2022 kenttätöitä johtivat Georg Haggrén, Maija Holappa ja Tia Niemelä.

Kesällä 2022 avattiin kolme aluetta. Niistä keskeisin oli eteläisessä esilinnassa sijaitseva muurattu huonetila, jonka itäpuoliskosta oli kahtena edellisenä vuonna paljastunut keskiaikaisen kalkinpolttouunin raunio sekä sortuneita kivrakenteita. Nyt avattiin saman rakennuksen länsipuolisko, josta saatiin esille kolmikanavainen tiilenpolttouuni sekä hiilensekaisia kerroksia, joissa oli viitteitä lähistöllä sijainneesta pajasta.

Raudankäsittelyyn liittyvistä löydöistä mielenkiintoisimpia olivat osmundit eli pienet raakarautaharkot, joita löytyi useita. Kolmen kaivaussesongin jälkeen voidaan todeta, että eteläisen esilinnan kaakkoisosassa on linnan käytön loppuaikoina ollut runsaasti rakentamiseen liittyvää toimintaa: kalkin- ja tiilenvalmistusta sekä raudankäsittelyä. Kaikki ovat linnoille tyypillisiä aktiviteetteja, mutta vain harvoin niitä on onnistuttu tavoittamaan arkeologisilla kaivauksilla.

Kesän toinen kaivausalue sijaitsi linnan itäpuoleisen Tallisaaren rinteellä, jossa oli inventoinneissa löytynyt viitteitä jätekerroksista. Paikalta löytyi runsaasti erityisesti 1500-luvun alkupuolelle ajoittuvia jätteitä (mm. keramiikkaa) sekä runsaasti hyvin säilynyttä eläinluuaineistoa.

Yhdessä vuosien 2014–2021 tutkimusten kanssa kesän 2022 kaivaukset ovat tuoneet runsaasti uutta tietoa Raaseporin linnasta ja ylipäänsä Ruotsin valtakunnan keskiaikaisista kruununlinnoista.

Esilinnasta löytynyt tiilenpolttouuni. Kuva: Georg Haggrén.

Tutkimushankkeet

3 MC – Pohjoiset tunturikarjat – kulttuuriperintö ja geenivarat.

Auli Bläuer & Mervi Honkatukia, NordGen.

Suomalaisten museokokoelmien taikaesineet – kansanuskon arkeologia.

Sonja Hukantaival, Suomen Kulttuurirahasto.

Pottery, Chemistry and Petrography. Neolithic figurines and vessels from Åland and the Baltic.

Jenni Lucenius, KKS-Kontoret för keramiska studier

Portaan kirkon tutkimusprojekti.

Hanna-Maria Pellinen, Tammelan kunta & Tammelan seurakunta.

Juvan rautakautinen asutuskuva & Juva Partalan kuninkaankartano.

Juha Ruohonen, Turun yliopisto & Juvan kunta.

Lempäälän Aimalankankaan tutkimushanke.

Juha Ruohonen, Turun yliopisto & Lempäälä-Seura ry.

Liedon Pettisten rautakautinen 'nekropoli'.

Juha Ruohonen, Turun yliopisto

Ravattulan Ristimäki –hanke.

Juha Ruohonen, Turun yliopisto & Suomen muinaistutkimuksen tuki ry.

Ravattulan muinaispuku. Tutkimukset ja ohjeet –kirjahanke.

Työryhmä (mm. Jaana Riikonen, Helena Honka-Hallila, Heini Kirjavainen, Maikki Karisto ja Juha Ruohonen), Turun yliopisto & Suomen muinaistutkimuksen tuki ry.

Salonjokilaakson rautakautiset asuinpaikat -tutkimushanke

Juha Ruohonen: Turun yliopisto.

Turun tuomiokirkon reliikit -projekti.

Jussi-Pekka Taavitsainen.

Apurahat

Georges Kazan (TIAS): *COFUND Action*.
EU Marie S. Curie Actions, **1 150 000 €**.

Georges Kazan (TIAS): *Scholar at Risk Fellowship*.
Kone Foundation, **470 500 €**.

Anne-Mari Liira, Jasse Tiilikkala ja Arttu Tokoi: *Hartolan Kirkkolassa olleen ensimmäisen kirkon paikantamishanke*.
Suomen Kulttuurirahaston Päijät-Hämeen rahasto, **11 000 €**.

Jenni Lucenius: *Väitöskirjatutkimukseen*.
Svenska Litteratursällskapet i Finland, **9600 €**.

Hannu Takala: *Kirjasalon tasavallan historiaa käsittelevän tietokirjan kirjoittamiseen*.
Suomen Tietokirjailijat ry, **8000 €**.

Anne-Mari Liira: *Lappeenrannan Kauskilan Kappelinmäen arkeologisiin luututkimuksiin*.
Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Karjalan rahasto, **7500 €**.

Hanna-Maria Pellinen: *Portaan kirkon tutkimusprojektiin*.
Kanta-Hämeen kulttuurirahasto, **7000 €**.

John Schofield: *MICROPLASS: Pilot Project to identify presence of microplastics in archaeological soil samples*.
Historic England, **£5434**.

Jenni Lucenius: *Analyyseihin ja muihin kustannuksiin*.
Ålands lagtings jubileumsfond, **5000 €**.

Hannu Takala: *Kannaksen taistelujen vuoden 1918 sisällissodassa käsittelevän tietokirjan viimeistelyyn*.
Teollisuuden ja liikkeenharjoittajien seura Pamaus ry, **2000 €**.

ARKEOLOGIA

Jenni Lucenius, Rudolf Gustavsson: *Väitöskirjatutkimukseen.*

Olof M Janssons stiftelse för främjande av åländsk historisk forskning,
1600 €.

Jenni Lucenius: *Väitöskirjatutkimukseen.*

Nordenskiöldsamfundet, **1000 €.**

Janne Harjula: *Turun yliopiston arkeologian oppiaineen juhlarahaston
apuraha yleisöarkeologiaan.*

Turun yliopisto, **70 €.**

Julkaisut

Keskiajan hopearahat: Rahanlyönti Turun linnassa – Medeltida silvermynt: myntning på Åbo slott

Toim. Frida Ehrnsten, Petteri Järvi, **Tuukka Talvio**.

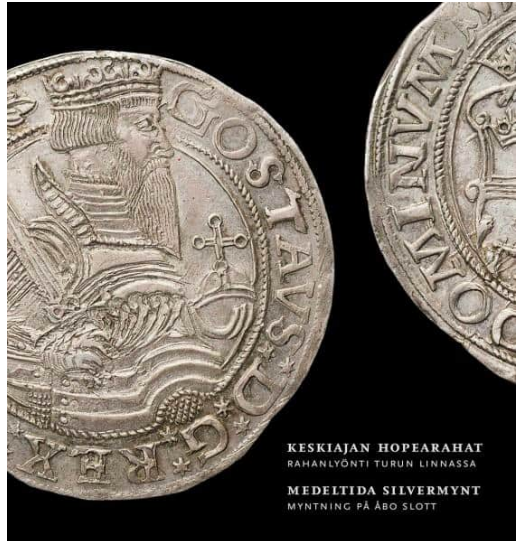
Turun museokeskus.

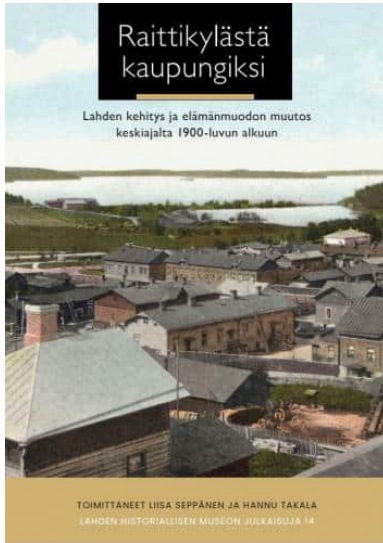
272 s.

Julkaisussa kerrotaan rahanlyönnin eri vaiheista, rahamestareista, rahapajoista, lyödyistä rahoista sekä sen aikaisesta rahan käytöstä. Keskiajalla Turku oli ainoa paikka Suomessa, jossa lyötiin rahaa. Rahapaja perustettiin Turkuun Eerik Pommerilaisen aikana vuoden 1410 tienoilla.

Aluksi rahapajassa lyötiin niin sanottuja kuusinaisia, jotka oli tarkoitettu erityisesti valtakunnan itäisen osan käyttöön. Myöhemmin Kristoffer Baijerilaisen ja Kaarle Knuutinpoika Bonden aikana rahapajassa lyötiin muiden rahapajojen tapaan aуроja ja penninkejä.

Rahaa lyötiin Turussa viimeisen kerran Kustaa Vaasan aikana ensin hetkellisesti 1520-luvulla sekä vuosina 1556–1558.

Raittikylästä kaupungiksi.
Lahden kehitys ja
elämänmuodon muutos
keskiajalta 1900-luvun alkuun

Toim. **Liisa Seppänen, Hannu Takala.**

Lahden historiallisen museon
julkaisuja 14.

Lahden kauppatorilla järjestettiin vuonna 2013 laajat arkeologiset pelastuskaivaukset, jotka edelsivät pysäköintilaitoksen eli Toriparkin rakentamista. Lahden museoiden organisoimien kaivausten kohteena oli kesällä 1877 tulipalossa tuhoutuneen Lahden kylän jäännökset ja niitä edeltäneet asutuskerrokset.

Kaivauksilta tuli erittäin runsaasti ihmisten arkipäivää valottavia löytöjä rakennusjätteiden lisäksi. Kaivauksissa löytyi muiden muassa kivikellareita, kivettyjä kaivoja ja erittäin mielenkiintoisena jäänteenä Ylisen Viipurintien linjaus. Yksittäisiä löytöjä kirjattiin satoja tuhansia kappaleita.

Kaivauksen tulokset on nyt koottu julkaisuksi. Raittikylästä kaupungiksi. Lahden kehitys ja elämänmuodon muutos keskiajalta 1900-luvun alkuun käsittää yli 20 artikkelia ja yli 300 sivua tiivistä tekstiä niin kaivauslöydöistä kuin elämäntavan muutoksessa Lahden kylässä. Kyseessä on suurelle yleisölle suunnattu tietoteos, jonka kirjoittajista suurin osa työskenteli kaivauksella.

Muut julkaisut

A

Alenius, Teija; Ilves, Kristin & Saarinen, Timo 2022. Pollen Evidence in Exploring Settlement Dynamics, Land Use, and Subsistence Strategies in the Åland Islands through Multiproxy Analyses from the Lake Dalkarby Träsk Sediment Record. *Environmental Archaeology. The Journal of Human Palaeoecology*.
[<https://doi.org/10.080/14614103.2022.2053826>]

B

Bläuer, Auli; Solala, Hilja; **Kinnunen, Jussi** & Rannamäe, Eve 2022. Multidisciplinary history of goats in Finland: a comparative approach. *Heritage* 5: 1947–1959. [<https://doi.org/10.3390/heritage5030101>]

Bläuer, Auli; Hukantaival, Sonja & Kantanen, Juha 2022. The materiality of the horse in Iron Age and historical Finland as observed in zooarchaeological and folk-belief material. *Cheiron: The International Journal of Equine and Equestrian History* 2 vol 1: 83–121.

Bläuer, Auli 2022. Animal husbandry and faunal material: integrating data from Finland (AD 1200–1800). *Environmental Archaeology*. [<https://doi.org/10.1080/14614103.2022.2031838>]

Bläuer, Auli 2022. Eläinten merkitys menneisyyden ihmisyhteisöissä Päijät-Hämeessä. Takala, H., Ojala, S., Kuhanen, I. & Lahtinen, A. Hyvä paikka — Aikakaaria Päijät-Hämeen historiaan. *Kirjokansi* 301/Lahden historiallisen museon julkaisuja 15. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki: 28–36.

H

Niu, Honghao; Li, Mengzhen; Marquer, Laurent; **Alenius, Teija**; Chambers, Frank M.; Sack, Dorothy; Gao, Guizai; Wang, Jiangyong; Meng, Meng; Liu, Linlin; Song, Lina; Xu, Anyi & Jie, Dongmei 2022. Mid-Late Holocene vegetation and hydrological variations in Songnen grasslands and their responses to the East Asian Summer Monsoon (EASM). *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology*. [https://doi.org/10.1016/j.palaeo.2022.110917]

I

Immonen, Visa; Kinnunen, Joonas & Harjula, Janne 2022. At the fringes of urbanisation. A socio-economic model of founding of the town of Turku, Finland, c. 1300. *Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters* 49 (2021), 217–234.

M

Moilanen, Ulla; Juhola, Tytti; Pätsi, Sanna; Vanhanen, Santeri & Alenius, Teija 2022. "The Color of the Grave is Green" – Moss and Juniper in Early Medieval Graves at Toppolanmäki, Finland. *Environmental Archaeology*. [https://doi.org/10.1080/14614103.2022.2083927]

Moilanen, Ulla; Liira, Anne-Mari; Lehto, Heli; Salo, Kati; Helamaa, Maija & Uotila, Kari 2022. Sawed Skulls: Archaeological Evidence of Medicolegal Autopsies in Finland. *Unusual Death and Memorialization. Burial, Space, and Memory in the Post-Medieval North*. Kirjan toimittajat: Titta Kallio-Seppä Sanna Lipkin, Tiina Väre, Ulla Moilanen ja Anne-Mari Tranberg. Berghahn Books: 215-232.

N

Nordqvist, Kerkko; **Alenius, Teija** & Molinari, Chiara 2022. Stone Age-Early Metal Period transition in the southern 251 Finnish lake district. Incipient forest grazing and temporary burning practices. In Hofmann, D., Nikula, F., Schumann, R. (eds.), *The Baltic in the Bronze Age. Regional patterns, interactions and boundaries*. Sidestone Press.

R

Rannamäe, Eve; Saarma, Urmas; Kantanen, Juha & **Bläuer, Auli** 2022. Maternal genetic diversity of ancient goats in Finland and Estonia and comparison with extant northern European goat breeds. *Animal Genetics*. [https://doi.org/10.1111/age.13281.]

Rannamäe, Eve; Saarma, Urmas & **Bläuer, Auli** 2022. Cultural influences on the castration age of cattle in the northern Baltic Sea region during the medieval and post-medieval periods. *Journal of Archaeological Science* 137, 105517.

Riikonen, Jaana & **Ruohonen, Juha** 2022. Ravattula Ristimäki Filled Red Stockings and Other Finnish Leg Coverings – Grave Finds from Southwestern Finland Dated to the 12th–13th Centuries. *Archaeological Textiles Review*. No 64. 2022 issue: 64-75.

Rintala, Seppo; **Taavitsainen, Jussi-Pekka** & Vihola, Teppo 2022. Lumen sulattaminen Suomen linnavuorilla – lumettako? *Maassa, puussa ja ilmassa. Janne Vilkunin juhlaKirja*. Suomen kotiseutuliiton julkaisuja A:40 (painettu), A:44 (verkkojulkaisu):111-121.

Ruohonen, Juha 2022. Salon ja Uskelan rautakautiset rahalöydöt. *Hakastarolainen* N:o 51, 2023: 28-36.

Ruohonen, Juha 2022. Hampaat paljastavat Ravattulan Ristimäelle haudattujen vainajien alkuperän. Strontiumpitoisuudet kertovat myös yksilöiden liikkuvuudesta. *Arkeologia nyt* 2022: 26-29.

Ruohonen, Juha 2022. Luita maassa ja hampaita pussissa. Havaintoja Hankasalmen Köllinniemen Hautuumaasta. *Maassa, puussa ja ilmassa: Janne Vilkunan juhlakirja*. Suomen Kotiseutuliitto: 126-133.

S

Schofield, John 2022. Urban Landscape as Ecosystem: Berlin. In Goetcheus, C. and Brown, S. (eds), *Routledge Handbook of Cultural Landscape Practice*. London: Routledge, 2022: 396-402.

T

Taavitsainen, Jussi-Pekka 2023. Suomalaisten arkeologien exlibriksiä. *Oodeja Mikalle - Odes to Mika - Оды Мике: Festschrift for Professor Mika Lavento on the occasion of his 60th birthday*, Monographs of The Archaeological Society of Finland 10: 355-365.

Takala, Hannu 2022. Tarkennettua tietoa Viipurin Papulan sisällissodan aikaisen joukkohaudan siirrosta. Minne ja miksi joukkohauta siirrettiin. *Tieteessä tapahtuu* 1/2022.

Takala, Hannu; Ojala, Sini; Kuhanen, Ilkka & Lahtinen, Anu (toimittaneet) 2022. Hyvä paikka. Aikakaaria Päijät-Hämeen historiaan. *Lahden historiallisen museon julkaisuja* 15, Lahden kaupunginmuseo ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Takala, Hannu 2022. Johdanto. *Hyvä paikka*. Hannu Takala & Sini Ojala & Ilkka Kuhanen & Anu Lahtinen (toimittaneet): 11- 14.

Takala, Hannu 2022. Jään reunalta Hollolan kalakäräjiin. *Hyvä paikka*. Hannu Takala & Sini Ojala & Ilkka Kuhanen & Anu Lahtinen (toimittaneet): 195- 202.

Talvio, Tuukka 2022. Erik Pommerilaisen Turun penningit – Åbopenningarna under Erik av Pommern. Teoksessa *Keskiajan hopearahat: Rahanlyönti Turun linnassa – Medeltida silvermynt: myntning på Åbo slott*, Turun museokeskuksen julkaisuja 88: 116–143.

Talvio, Tuukka 2022. Helsingin yliopiston raha- ja mitalikokoelma ja esihistorialliset rahalöydöt. *Oodeja Mikalle – Odes to Mika – Ody Mike*, MASF 10: 278–286.

Talvio, Tuukka 2022. Kansainvälinen numismaattinen kongressi Varsovassa. *Numismaattinen Aikakauslehti* 4, 2022: 70–71.

Talvio, Tuukka 2022. Finland [Suomen mitaleja koskeva katsaus]. Teoksessa M. Alram et al., *Survey of Numismatic Research 2014–2020*. Warsaw, Krakow & Winterthur 2022: 1106–1107.

Talvio, Tuukka (toim.) 2022. Mitaleja koskevaa kirjallisuutta käsittelevä luku. Teoksessa M. Alram et al., *Survey of Numismatic Research 2014–2020*. Warsaw, Krakow & Winterthur 2022: 1097–1224.

Toyn, Jennifer & **Schofield, John** 2022. Appleby New Fair: Investigating Local Attitudes Towards a Gypsy, Roma and Traveller (GRT) Heritage Tradition in the Context of Legislative Change. *The Historic Environment: Policy & Practice*, 2022. [<https://doi.org/10.1080/17567505.2022.2144599>]

Tuomenoja, Siiri 2022. Hautamerkin suojissa – Ravattulan Ristimäen erilaiset hautarakenteet ja niiden käyttötarkoitus. *Arkeologia nyt* 2022: 20–25.

V

Vince, Joanna; Praet, Estelle; **Schofield, John** & Townsend, Kathy 2022. ‘Windows of opportunity’: exploring the relationship between social media and plastic policies during the COVID-19 Pandemic. *Policy Sciences*, 2022. [<https://doi.org/10.1007/s11077-022-09479-x>]

Väre, Tiina & **Ruohonen, Juha** 2022. Taken to the Island. Temporary Burials in Early and Late Modern Periods in Finnish Periphery. Titta Kallio-Seppä, Sanna Lipkin, Tiina Väre, Ulla Moilanen & Annemari Tranberg (eds.). *Unusual Death and Memorialization*. Berghahn Books: 133-156.

Ulkomaanmatkat

Norja, Bergen

Esitelmä “Late 13th/early 14th century stoneware in Finnish medieval sites” Baltic and North Sea Pottery Research Groupin (BNPG) workshopissa yhdessä Riikka Tevalin (Helsingin yliopisto) kanssa sekä aineistotutkimusta Bergenissä, 4-10.4.2022, Georg Haggrén.

Ruotsi, Norrköping

Seminaariesitys konferenssissa Stenålder. Forskning, fynd och platser Ruotsin Norrköpingissä 15-16.11.2022. Esitys Faces in places. (Ler) figurer från Åland och norra Östersjön yhdessä Torbjörn Brorssonin kanssa (15.11.2022), Jenni Lucenius.

Ruotsi/Suomi, Tornionjokilaakso

Inventointi Tornionjokilaakson ja Pohjois-Ruotsin 1600-luvun kaivos- ja ruukkikohteilla yhdessä Jonas Monié Nordinin (Stockholms universitet) kanssa, Entangled Extraction/Arctic Avenue -projekti, 30.5-3.6.2022, Georg Haggrén.

Ruotsi/Suomi, Tornionjokilaakso & Kilpisjärvi

Ekskursio Tornionjokilaakson kaivos- ja ruukkikohteilla, Entangled Extraction/Arctic Avenue -workshopin organisoiminen yhdessä Jonas Monié Nordinin (Stockholms universitet) kanssa Kilpisjärvellä sekä esitelmä ”Early Modern Sweden, iron industries and the 30-years’ and later wars in its global context. Case study Kengis Ironworks ”, 15-19.8.2022, Georg Haggrén.

Ruotsi, Tukholma

Jernkontorets bergshistoriska expertkommittén kokous ja aineistotutkimusta, 9-12.3.2023, Georg Haggrén.

Ruotsi, Tukholma

The Baltic metal trade/ Osmundship Network -workshop V, Jernkontoret sekä ekskursio ns. osmundhylyn uppoamispaikalle (Dalarö), 26-29.9.2022, Georg Haggrén.

Ruotsi, Tukholma

Arkisto- ja arkeologinen tutkimus, 11.-16.12.2022, Georg Haggrén.

Ruotsi, Utö

Esitelmä ”Utös roll som malmproducent på 1600-talet” Jernkontorets vårmöte -workshopissa ja siihen liittyvä ekskursion Utön kaivossaarella, 6.-7.6.2022, Georg Haggrén.

Tanska, Kööpenhamina

Esitelmä “Shards from rural crofts to Scandinavian courts and metropolises – Early modern Nordic glass finds as indicators of poverty and plenty” Pohjoismaisen Poverty and Plenty in the North -projektin workshopissa, 2-5.5.2023, Georg Haggrén.

Unkari, Budapest

European Association of Archaeologists, 28th Annual Meeting, toimikuntien kokouksia, “North European Trading Networks for Iron and Copper”-session organisointi yhdessä Catarina Karlssonin (Jernkontoret) ja Gert Magnussonin (Stockholms universitet) kanssa sekä esitelmä “Stockholm’s Seaborne Iron Trade in the Middle of the 16th Century”. 30.8-2.9.2022, Georg Haggrén.

Viro, Tartto

Suomalais-virolainen arkeologian professoreiden tapaaminen, 16-17.5.2022, Georg Haggrén.

Viro, Tallinna

Viro Tallinna, Tallinnan yliopisto/Ajaloo instituut, tutkimusmatka 19.5.2022, Jussi-Pekka Taavitsainen.

Vuosikalenteri

HELMIKUU

16.2. Yliopisto-opettaja Janne Harjula luennoi osana arkeologian oppiaineen ja Aboa Vetus Ars Novan yleisluentosarjaa otsikolla *Puun valtakunta – poimintoja Turun keskiaikaisesta esinekultuurista*.

17.2. Yliopisto-opettaja Janne Harjulaa haastateltiin kirjan *Kieliä ja kohtaamisia Turun historiassa* julkistamistilaisuudessa.

18.2. Geotalon luentosalissa vietettiin professori Visa Immosen läksiäisiä. Visa aloitti 21.2. apulaisprofessorin työn Norjassa Bergenin yliopistossa.

24.2. Yliopisto-opettaja Juha Ruohosta ja dosentti Auli Bläueria haastateltiin Turun yliopiston mediatiedotteeseen Ravattulan Ristimäki –tutkimushankkeesta.

MAALISKUU

1.3. FT Georg Haggrén aloitti työskentelyn arkeologian oppiaineen ma. professorina.

Professori Visa Immonen hymyili läksiäisissään jäähyväisten haikkeudesta huolimatta. Kuva: Janne Harjula.

3.-4.3. Geotalolla järjestettiin arkeologian oppiaineen kirjamyymäiset.

4.-5.3. FT Georges Kazan osallistui Princeton Universityn työpajaan *Relics & Continuities in Europe* puhujana ja panelistina.

16.3. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen luennoi Salon kansalaisopistolla otsikolla *Kristillistymisen vaiheet* osana luentosarjaa *Suomen kristillistyminen ja varhaisin kirkollinen organisoituminen Ravattulan Ristimäen valossa.*

16.3. Tohtorikoulutettava Ilari Aalto luennoi osana arkeologian oppiaineen ja Aboa Vetus Ars Novan yleisluentosarjaa otsikolla *Kurkistuksia keskiaikaisille kirkon vinteilte.*

16.3. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen luennoi Salon kansalaisopistolla otsikolla *Varhaisimmat kirkot ja kirkollinen organisaatio* osana luentosarjaa *Suomen kristillistyminen ja varhaisin kirkollinen organisoituminen Ravattulan Ristimäen valossa.*

22.3. Yliopisto-opettaja Janne Harjula esitelmöi Auralan historiakerholla otsikolla *Poimintoja Turun keskiaikaisesta esinekulttuurista.*

24.3. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen luennoi Salon kansalaisopistolla otsikolla *Ravattulan Ristimäki ja Suomen vanhin tunnettu kirkonpaikka* osana luentosarjaa *Suomen kristillistyminen ja varhaisin kirkollinen organisoituminen Ravattulan Ristimäen valossa.*

29.3. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen luennoi Salon kansalaisopistolla otsikolla *Seurakuntien muodostuminen ja pitäjät* osana luentosarjaa *Suomen kristillistyminen ja varhaisin kirkollinen organisoituminen Ravattulan Ristimäen valossa.*

31.3. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen esitelmöi Turun klassikot ry:n kevätkokouksessa otsikolla *Ravattulan kirkko ja varhainen seurakuntajärjestys Suomessa.*

Maaliskuussa oppiaine sai uutena laitteena gradiometrin.

HUHTIKUU

9.4. Yliopisto-opettaja Juha Ruuhonen esitelmöi Tampereen Vapriikkimuseolla otsikolla *Lempäälän Aimalan keskiaikaisen kirkon jäljillä vuonna 2021* osana Pirkanmaan arkeologisten kenttätöiden esittelypäivää.

13.4. Tohtorikoulutettava Hanna-Maria Pellinen luennoi osana arkeologian oppiaineen ja Aboa Vetus Ars Novan yleisluentosarjaa otsikolla *Kyläasutuksen muodostuminen Turun seudulla*.

Oppiaine teki kevätretken Johtolankoja juurillemme -näyttelyyn Espooseen. Samalla tutustuttiin Lohjan ja Espoon keskiaikaisiin kivikirkkoihin.

Peilailua Johtolankoja juurillemme -näyttelyssä. Kuva: Anne-Mari Liira.

20.4. Kaarinan Ravattulassa järjestettiin opastus Ristimäen kirkonpaikalle.

22.4. Professori Georg Haggrén ja yliopisto-opettaja Juha Ruuhonen osallistuivat *Arkeologisia kenttätöitä Varsinais-Suomessa 2021* –seminaariin. George Haggrén esitelmöi otsikolla *Arkeologisia tutkimuksiani Varsinais-Suomessa* ja Juha Ruuhonen otsikolla *Arkeologiset tutkimukset Liedon Pettisissä 2021. Kaivaukset opiskelijoiden ja metallinilmaisinharrastajien kanssa.*

23.4. Yliopisto-opettaja Juha Ruuhonen opasti Salon kansalaisopiston muinaisjännösretken Salon Kärkän kartanonpaikalle ja Kirjalaan.

26.4. Yliopisto-opettaja Juha Ruuhonen esitelmöi Liedon Vanhalinnalla Vanhalinnan museon ystävät ry:lle otsikolla *Luita, aseita, koruja ja keramiikkaa viikinkiajalta. Liedon Pettisten arkeologiset kaivaukset 2021.*

Porin Lyseossa säilytetty ”Maija”-luuranko kävi tutkittavana oppiaineessa.

27.4. Yliopisto-opettaja Janne Harjula piti Heurekan henkilökunnalle opastuksen otsikolla *Keskiajan Turku.*

30.4. Geotalolla pidettiin Vareen vappuetkot.

TOUKOKUU

3.5. Yliopisto-opettaja Janne Harjulaa haastateltiin Turun Sanomiin Miika Tiaisen toimittamaan artikkeliin *Koroisten asuntomessut eivät herätä arkeologeissa hilpeyttä, vaikka olisivat myös mahdollisuus.*

7.5. Dosentti Auli Bläuer puhui Torniolaakson museolla seminaarissa *Valkea lehmä – Pohjoisten tunturikarjosten matkassa menneisyydestä tulevaisuuteen* otsikolla *Pohjoisen nautakarjan varhainen historia.*

9.5. Yliopisto-opettaja Janne Harjula puhui zoom-konferenssissa *International Congress on Medieval Studies* otsikolla *Wooden artifacts in medieval Turku: Facing the challenge of archaeological abundance*.

17.5. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen esitelmöi Temppeleiherrain ritarikunta ry:lle otsikolla *Ravattulan kirkko ja Suomen kirkollinen varhaisjärjestys*.

18.5. Yliopisto-opettaja Janne Harjula osallistui etäyhteyksillä seminaariin *Material Text Seminar IV, Turku* ja puhui otsikolla *Books as ritual objects in Early Modern Period burials*.

28.5. FT Sonja Hukantaival piti 1500- ja 1600-lukujen tutkimuksen päivillä Tampereella keynote-esityksen *Rohkeasti kynnyksen yli? Rajojen ylittämisestä taikuudessa ja tutkimuksessa*.

Dosentti Tuukka Talvio esitelmöi konferenssissa *11. pohjoismainen heraldinen konferenssi Turussa* otsikolla *Heraldik i medaljkonsten*.

Toukokuun lopulla saimme opetuskokoelmaamme Perniöstä peräisin olevan opetusluurangon.

KESÄKUU

1.6. Yliopisto-opettaja Janne Harjula piti Turun FöriMartat ry:lle opastuksen Koroisissa.

6.-29.6. Professori Georg Haggrén johti Raaseporin linnassa kolme keskiajan arkeologian kenttätyökurssia sekä arkeologiset kaivaukset yhteistyössä Hangö Sommarunin, Länsi-Uudenmaan museon sekä Helsingin ja Turun yliopistojen kanssa.

7.6. Dosentti Auli Bläuer puhui *Monta polkua Koroisiin* –webinaarissa otsikolla *Eläinarkeologinen näkökulma Aurajokilaakson historiaan*.

11.6. Yliopisto-opettaja Janne Harjula esitelmöi *Avoimet Kylät* – tapahtumassa otsikolla *Maskun Mäksmäen ympäristön muinaisjäännökset*.

HEINÄKUU

24.7. Yliopisto-opettaja Janne Harjulaa haastateltiin Turun Sanomiin Tapani Iivanaisen toimittamaan artikkeliin *Räntämäen ja Halisten kadut vievät suomalaisen kaupunkihistorian alkulähteille – yksi puisto on saanut nimensä salaperäisestä hautakivestä*.

ELOKUU

3.8. FT Sonja Hukantaival emännöi työpajan *Magic and memory in the premodern north*.

25.8. Oppiaine vieraili opetuskaivauksilla Liedon Pettisissä.

26.8. Professori Georg Haggrén osallistui esitelmällä *Historisk arkeologi i Finland – Åbo som case study/Historiallinen arkeologia Suomessa – tapaustutkimuksena Turku* Turun yliopiston Suomen historian oppiaineen 100-vuotisjuhlien Feeniks-seminaariin *Suomen historia – 1900-luvulta 2100-luvulle*.

SYYSKUU

11.-16.9. Dosentti Tuukka Talvio osallistui 16. kansainväliseen numismaattiseen kongressiin Varsovassa Advisory Boardin jäsenenä.

15.9. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen luennoi Salon kansalaisopistolla otsikolla *Kirkollinen järjestäytyminen Suomessa osana Mullan alta näkyväksi* -luentosarjaa.

18.9. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen esitelmöi Kuralan Kylämäellä *Esihistoria esille* –tapahtumassa otsikolla *Keihäsmies kirkon alla. 1100-luvulle ajoittuva Ravattulan Ristimäen ruumishauta 11/2014.*

19.9. Vare teki syysretken Aboa Vetukseen ja tutustui keskiajan juomakulttuuriin.

21.9. Sagalundin museon ja Turun museokeskuksen kanssa järjestettiin Kemiönsaaren 700-vuotisvuoden julkaisun kick off-workshop *Uppkomsten av samhället kring Kyrkosundsskär*. Seminaariin osallistuivat esitelmilään yliopisto-opettaja Henrik Asplund, professori Georg Haggrén (*Högholmenin linna sekä Saaristokappelit ja niiden seurakunnat*), yliopisto-opettaja Janne Harjula ja yliopisto-opettaja Juha Ruohonen.

22.9. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen luennoi Salon kansalaisopistolla otsikolla *Ensimmäiset kirkot ja seurakunnat osana Mullan alta näkyväksi* -luentosarjaa.

24.9. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen opasti Salon kansalaisopiston muinaisjäännösretken Perniön Yliskylään.

30.9. Professori Georg Haggrén piti *Helsinki Archaeology Seminar* -sarjan kuukausiesitelmän otsikolla *Historical archaeology in Sweden and Finland – experiences from the Middle Ages and the early modern era* Helsingin yliopistossa.

LOKAKUU

2.10. Yliopisto-opettaja Janne Harjulaa haastateltiin Turun kirjamesseilla SKS:n julkaisuun *Kieliä ja kohtaamisia Turun historiassa* Leena Kolehmaisen toimittamaan artikkeliin *Turun keskiajan kielet*.

6.10. FT Sonja Hukantaival esitelmöi Helsingissä Suomen Fengshui ry:lle otsikolla *Rakennuksiin liittyviä taikoja suomalaisessa kansanuskossa.*

10.-13.10. Yliopisto-opettaja Janne Harjula puhui Lyypekissä seminaarissa *12th Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum* otsikolla *Secular and ecclesiastical nobility in medieval Turku.*

11.10. Vare lähti lasersotaan Kaarinan Huvilupaan.

12.10. Professori Georg Haggrén piti AVAN-museon kuukausiesitelmän otsikolla *Turun ja Aboa Vetus Ars Nova -museon lasilöydöt pohjoismaisessa kontekstissa.*

15.10. Kylpylähotelli Caribialla pidettiin Varen 60-vuotisjuhlat.

17.-19.10. Dosentti David Gaimster osallistui Münchenissä konferenssiin *Global Summit of Research Museums II: Objects in Motion – Museums in Motion* ja johti keskustelun *Sustainability in Practice: learning across cultures.*

18.10. Tohtorikoulutettava Jenni Lucenius luennoi Maarianhaminan työväenopistossa otsikolla *Lerfigurer på Åland och runt Östersjön/Medis 75.*

22.10. Dosentti Auli Bläuer puhui Tampereella Historian tutkimuksen päivillä 2022 otsikolla *Arkeologisen luututkimuksen näkökulma muuttuvaan eläimeen.*

27.10. Geotalolla pidettiin Varen Halloween-juhlat.

MARRASKUU

4.11. Dosentti Tuukka Talvio esitelmöi otsikolla *Åbopenningar under Erik av Pommern* teoksen *Keskiajan hopearahat* julkaisuutilaisuudessa.

9.11. Yliopisto-opettaja Janne Harjula ja FM Jere Leppänen pitivät Maskussa Masku-seuran syysesitelmän otsikolla *Maskun muinaisuus kahden arkeologin kertomana*.

11.11. Professori Georg Haggrén osallistui tiehistoriallisen Viabundus Suomi 1350-1650 -hankkeen asiantuntijaseminaariin Tampereella.

17.-18.11. Geotalolla järjestettiin oppiaineen kirjamyyjäiset.

Oppiaineen kirjamyyjäiset houkuttelivat jälleen paljon väkeä Geotalon luentosaliin. Kuva: Juha Ruohonen.

18.11. FT Georges Kazan piti Lissabonissa Museu São Roquessa keynote-esitelmän otsikolla *Relics – material evidence for a sacred reality* seminaarissa *Relíquias em Projeto*.

19.11. Yliopisto-opettaja Janne Harjula esitelmöi *Monta polkua Koroisiin – Uusimman tutkimuksen näkökulmia* –webinaarissa otsikolla *Koroisten uudet ja tulevat tutkimukset*.

25.11. Professori Georg Haggrén osallistui Suomen keskiajan arkeologian seuran (SKAS) syysseminaariin Hämeen linnassa ja piti esitelmän otsikolla *Raasepori – Kruununlinna valtakunnan kruununlinnojen joukossa*.

29.11. FT Georges Kazan piti keynote-puheen Biocityn *HEI LIFE workshop for specialist* –työpajassa.

JOULUKUU

2.12. Geotalolla pidettiin oppiaineen joulujuhla.

3.12. Professori Georg Haggrén toimi vastaväittäjänä Oulun yliopistossa, kun fil.lis. Matti Leiviskä puolusti väitöskirjaansa *Kyröläisten juuret. Nimistöhistoriallinen tutkimus Kyrönjokilaakson asutuksesta keskiajalta 1600-luvulle*.

7.12. Rehtori Jukka Kola myönsi FT Satu Koivistolle dosentin arvon. Dosentuurin alana on kosteikkoarkeologia.

8.12. Professori Georg Haggrén piti TUCEMEMS-kuukausiesitelmän otsikolla *Raaseporin linna tutkimuskohteena v. 1890–2022*.

10.12. Geotalolla pidettiin Vareen pikkujoulut.

9.-10.12. Raisiossa järjestettiin *Rautakausi -Juhlaseminaari – 50 vuotta professori Unto Salon virkaanastumisesta*. Dosentti Auli Bläuer esitelmöi otsikolla *Uusia tulkintoja ja ajoituksia rautakauden rituaaleista: eläintenluita ja hautapaikkoja*. FT Sonja Hukantaival esitelmöi otsikolla *Raision Ihalan Mullin lammasuhrit: rituaalien tulkinnan riemu ja tuska*. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen esitelmöi otsikolla *Aurajokilaakson kuppikivet. Katsaus tutkimushistoriaan ja nykytilanteeseen*.

13.12. Oppiaine ja Vare viettivät Geotalolla puurojuhlaa.

14.12. FT Sonja Hukantaival esitelmöi Aboa Vetus Ars Nova -museolla otsikolla *Taikuutta Luostarikorttelissa? Aboa Vetus -museon mahdollisesti kansanuskoon liittyvät löydöt*.

Arkeologian yhdistys Vare ry

Vareella on ollut tapahtumarikas vuosi ja kahdeksanhenkisen hallituksen yhteistyö on hitsautunut hyvin yhteen. Kahden pandemiavuoden jälkeen toiminta on viimein palautunut omille raiteilleen. Perinteiset tapahtumat ovat löytäneet tiensä takaisin, perjantaipäivystyksissä on taas skoolailtu, ja retkillä muun muassa tiivistetty suhteita paikallismuseoihin. Keskiviikkokahvitukset ovat palanneet pitkältä koronatauoltaan, tosin uudella ajankohdalla. Varen hallituslaiset ovat pitkältä aikaa päässeet ottamaan osaa erilaisiin näyttelyavajaisiin ja muihin edustustehtäviin. Syksyn aikana Vare on saanut myös ennätyselliset 28 uutta jäsentä, ja haalarit ovat vuoden aikana tehneet kauppaansa.

Vare saavutti vuonna 2022 upean 60 vuoden iän. Turussa vuonna 1962 perustettu järjestö on vanhempi kuin itse oppiaine. Alkuaikoina turkulaiset kävivät Helsingissä opiskelemaan, mutta halusivat perustaa silti kotikaupunkiinsa alan yhdistyksen, silloiselta nimeltään Arkeologian opiskelijoitten ja harrastajainkerho. Syksyllä Vare vietti kultaisia vuosijuhlansa hotelli Caribialla. Väkeä paikalla oli mukavat 70 henkeä, ja juhlijoiden joukossa oli niin fukseja kuin jo monet vuosijuhlat nähneitä varelaisia. Juhlat sujuivat kaikin puolin mukavasti ja vauhdikkaastikin. Vujuilla kuultiin puheenvuoroja ja kuulumistenvaihtoja, sekä nautittiin hyvästä ruuasta sekä livemusiikista.

Kotimaisia yhteistyötahoja

Museovirasto
Museiverket

Varsinais-Suomen
MAAKUNTAMUSEO

ABO VETUS
ARS NOVA

LUONNONVARAKESKUS

KANSALLISMUSEO
NATIONALMUSEUM

KANSALLISARKISTO

Nautelankosken
museo

Vanhalinna

Turku Centre for Biotechnology

Turun Biotekniikan Keskus Åbo Bioteknikcentrum

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

CENTRE FOR THE STUDY OF
CHRISTIAN CULTURES

KASVIMUSEO

LAHDEN MUSEOT
HISTORIALLINEN MUSEO

SKAS

SUOMEN KESKIAAN
ARKEOLOGIAN SEURA
SÄLSKAPET FÖR METEITIDS-
ARKEOLOGI I FINLAND

OULUN YLIOPISTO

SUOMEN
ARKEOLOGINEN SEURA

ARKEbuusi
OSUUSKUNTA

SMTT
SUOMEN MUINAISTUTKIMUKSEN TUKEA RY

Muuritutkimus

TURUN
TUOMIOKIRKKO

AKATEMIATALO

GEOTALO,
ARKEOLOGIA

TURUN YLIOPISTO
Akatemiankatu 1

YHTEYSTIEDOT

(02) 333 5232

arkeologia@utu.fi

www.utu.fi/arkeologia

www.facebook.com/arkeologiaty